

Lagere biestgift bij afkalven betekent minder ketose begin lactatie

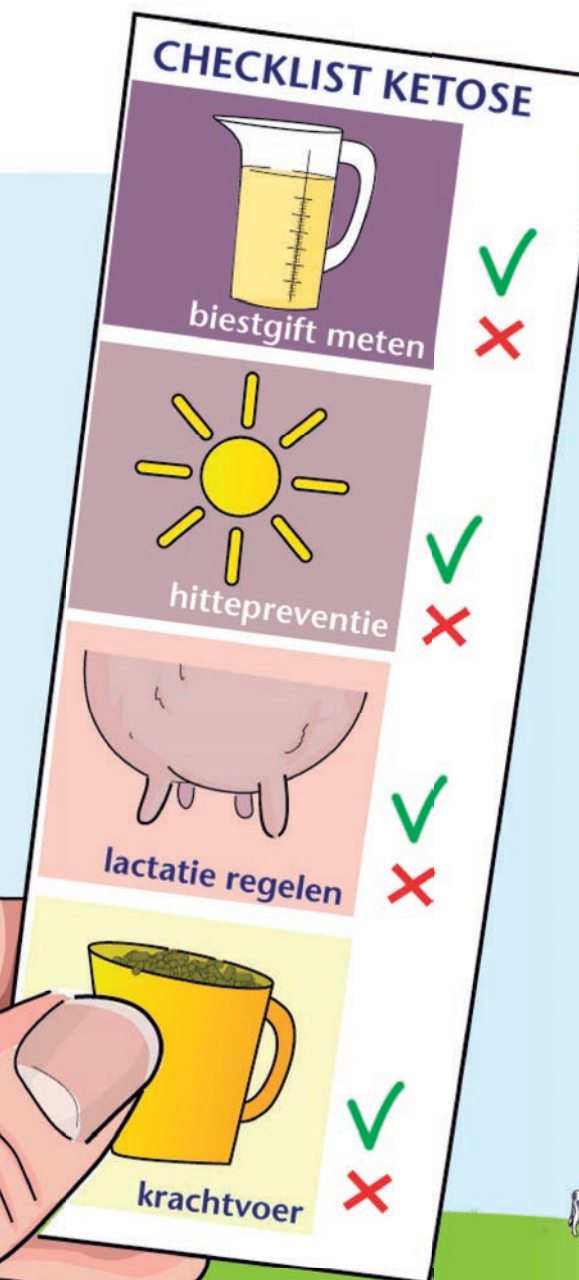
Sturen op minder ketose

Tussen één en twee weken na afkalven krijgt vrijwel de helft van de koeien af te rekenen met ketose. De lengte van de vorige lactatie en de droogstand spelen een rol en ook de biestgift blijkt van invloed. Sturen op minder biest leidt tot minder ketose.

tekst **Annelies Debergh**

Slepende melkziekte of ketose blijft een van de belangrijkste aandoeningen op melkveebedrijven. Om ketose in de praktijk in kaart te brengen verzamelde dierenartsenpraktijk De Graafschap in samenwerking met Blue4Green uit Vorden van 2009 tot 2010 bloedmon-

sters tussen dag 7 en dag 14 na afkalven. 'In één jaar tijd werden zo in totaal 2400 melkkoeien bemonsterd op ketose', vertelt René Bemers. Hij is zelf dierenarts bij De Graafschap en was een van de trekkers van het onderzoek. 'Dat levert een schat aan informatie om onderzoek

© Anne Luchies

op te doen. Uiteindelijk zijn we aan de slag gegaan met de gegevens van 1715 melkkoeien om de risicofactoren voor ketose in kaart te brengen.’

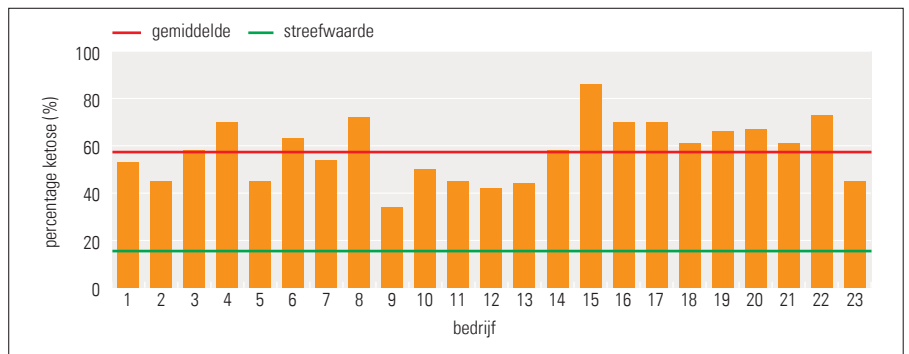
Helft van de koeien

Een eerste analyse van de gegevens van 1715 melkkoeien, afkomstig van 23 melkveebedrijven, leerde dat 58 procent van de koeien te maken krijgt met slepende melkziekte. Zowel klinische ketose, de waarneembare vorm, als subklinische ketose, de onzichtbare vorm en dus de meest verliesgevendende van beide, werden ingeschat. Het cijfer ligt hoger dan wat blijkt uit de mpr-cijfers. ‘Daar krijgt bijna de helft van de koeien klinische of subklinische ketose in de eerste weken van de lactatie’, geeft Bemers aan. Ongeveer elf procent van de koeien kampt in de tweede week na kalven met klinische ketose en heeft meer dan 3 mmol bèta-hydroxyboterzuur per liter bloed. Het aantal koeien met subklinische ketose, tussen 1,2 en 2,9 mmol bèta-hydroxyboterzuur in het bloed, ligt met ruim 47 procent vele malen hoger.

‘De prevalentie van ketose ligt hoog en dat blijkt ook uit eerdere onderzoeken’, licht Bemers toe. Hij wijst op de gebruikelijke standaardprocedure om al in de tweede week de bloedwaarden van koeien te analyseren. ‘Bij gegevensverzameling met mpr ligt het aantal ketosegevallen een stuk lager. Doordat het om een periodieke meting gaat, krijg je verdunning van het aantal ketosegevallen.’ Bemers doelt op koeien die bijvoorbeeld pas in de vijfde of zesde week van de lactatie zijn bemonsterd, maar soms voor die tijd al slepende melkziekte hadden en overwonnen. ‘Door in het bloed te meten, op een vast moment in de lactatie, zit je er kort op. Ketose is ook gemakkelijker en preciezer te detecteren in het bloed.’

De meting op 23 melkveebedrijven bracht grote onderlinge verschillen aan het licht. Er zijn bedrijven waar slechts een kwart van de koeien last heeft van klinische of subklinische ketose. Op een aantal bedrijven loopt het aandeel op tot zeventig procent (figuur 1). Bemers ziet in die verschillen juist een pluspunt. ‘Door zo veel verschil tussen de bedrijven is duidelijk dat een melkveehouder met management en voeding toch wel sterk kan sturen op minder ketosegevallen.’

Er is niet alleen gekeken naar de frequentie van ketose in de veestapel, de individuele koegegevens werden ook naast de mpr-prestaties gelegd. Zo werden in de studie de lengte van de lactatie en de lengte van de droogstand vergele-

Figuur 1 – Percentage koeien met ketose tussen dag 7 en dag 14 na afkalven op 23 bedrijven

ken met de gegevens over het optreden van ketose. ‘We zagen zo dat een langere lactatie of een langere droogstand direct aanleiding geeft tot het vaker voorkomen van ketose’, besluit Bemers.

Ook de relatie tot de leeftijd van de koe en de conditiescore van het individuele dier zijn bestudeerd. Het onderzoek bevestigde dat oudere koeien gevoeliger zijn voor ketose dan vaarzen en dat koeien met een hogere conditiescore gevoeliger zijn voor het ontwikkelen van slepende melkziekte. ‘We zien dat in warmere perioden koeien wel degelijk te lijden hebben onder hittestress. Hitepreventie draagt duidelijk bij aan het verlagen van slepende melkziekte.’

Bemers verwacht dat deze seizoensinvloeden in het post-quotumtijdperk nog duidelijker worden. ‘Door de heersende melkquota en enkele strategische beslissingen daaromheen worden koeien soms vroeger drooggezet of later geïnsemineerd. Dat zorgt ervoor dat de seizoensinvloeden nog niet altijd spelen.’

Vier tot vijf liter biest

Een ander duidelijk verband is gevonden met de biestgift. Meer biest staat gelijk aan een hogere kans op het ontwikkelen van ketose. ‘De hoeveelheid biest bij eerste melking bij volledig leegmelken geeft weer of een koe meer of minder kans heeft op het ontwikkelen van melkziekte. Sturen naar een beperkte hoeveelheid biest van vier tot vijf liter is goed voor de biestkwaliteit voor het kalf, maar ook voor de gezondheid van de koe. Dat inzicht bestond in de praktijk al, maar was nog niet eerder door statistieken vastgelegd.’ Zo adviseert René Bemers om koeien die meer dan zeven liter biest geven bij de eerste melking, en oudere koeien meer aandacht te geven. ‘Die koeien kunnen veehouders extra in de gaten houden en misschien extra vertroetelen de eerste weken na kalven.’ Sturen op weinig biest past daardoor in de melkziektepreventie, geeft Bemers

nog aan. ‘Dat betekent in de praktijk dat veehouders het ruweiwitgehalte van het droogstandsrantsoen goed in de gaten moeten houden’, legt hij uit. ‘Een lager eiwitpercentage in het droogstandsrantsoen betekent minder biest en minder biest betekent minder ketose.’

Hij legt de link met de lengte van de droogstand en de lengte van de voorgaande lactatie. ‘Ketosemonitoring op één tot twee weken na afkalven is eigenlijk een afspiegeling van de droogstand. Wanneer koeien vlot starten en geen slepende melkziekte ontwikkelen, dan betekent dat dat het goed gaat met het totale droogstandsmanagement.’

Onder de tien procent ketose

Als gevolg van deze bevindingen zijn de betrokken bedrijven in het onderzoek al geadviseerd. ‘Het aantal ketosegevallen is op die bedrijven flink gezakt en gaat nu richting 15 procent van de melkkoeien gemiddeld. Het streven is om uiteindelijk onder de tien procent te komen. Dan zie je ook de vruchtbaarheidsresultaten spectaculair verbeteren.’

Bemers benadrukt het belang van het bestrijden van slepende melkziekte. ‘Ketose moet je minimaliseren. Veel ketosegevallen gaan niet samen met een goed rendement.’ Toch is de financiële impact amper in kaart te brengen. ‘Koeien met ketose zijn vaak de beste koeien. Dat die koeien ketose ontwikkelen, betekent juist dat de beste productie vaak niet wordt gerealiseerd. Onder optimale omstandigheden zou die koe het nog beter kunnen doen.’ Het verlies loopt op tot 250 euro per geval. ‘Maar ketose ondermijnt ook de weerstand en dat effect is moeilijker te meten.’

Ketosepreventie past daardoor in het ijveren naar een hoger rendement na het melkquotumtijdperk. ‘Het aantal koeplaatsen is de limiet’, besluit Bemers. ‘Het komt erop neer om zo veel mogelijk voer met zo min mogelijk koeien om te zetten in melk.’ |